

SAMARBEIDSFORUM FOR ESTETISKE FAG

KUNST I SKOLEN, KUNST OG DESIGN I SKOLEN OG
MUSIKK I SKOLEN

Til Bjørn Gjefsen
Kunnskapsdepartementet

Oslo 17.mars 2011

INNSPILL TIL STORTINGSMELDINGA OM UNGDOMSTRINNET

Hei!

Som ansvarlig for stortingsmeldinga om ungdomstrinnet sender jeg deg her noen innspill som vil bidra til en mer praktisk og relevant ungdomsskole. SEF – Samarbeidsforum for estetiske fag - har store forhåpninger til at meldinga nå skal snu den tendensen som i en årrekke har bidratt til å svekke de estetiske fagene – både i skolen og i lærerutdanninga.

SEF foreslår:

1. *Å utvide timetallet i Musikk på ungdomstrinnet med en time pr. uke.*
Dersom det ikke er ønskelig eller mulig med en utvidelse av det totale timetallet på ungdomstrinnet, må andre fags timeressurser enten flyttes ned på barnetrinnet, eller reduseres. Det siste kan skje gjennom at flere ”teoretiske” fag til sammen avgir en time pr. uke til musikkfaget. Dette gir stor effekt for musikkfaget, men lite utslag for de fagene som hver for seg avgir en liten ”minutt”-ressurs
2. *Å tilbakeføre timene i Kunst og håndverk fra barnetrinnet til ungdomstrinnet.*
Dette forslaget kan realiseres etter samme prinsipp som beskrevet ovenfor.
3. *Å innføre en forsøksordning med kompetansekrav for undervisning i Musikk og Kunst og håndverk både på barnetrinnet (30 stp) og ungdomstrinnet (60 stp).*

Estetiske fag svekket i grunnopplæring og lærerutdanning

Vi viser til utredningen *Praktiske og estetiske fag og lærerutdanning*¹, der det foretas en helhetlig gjennomgang av situasjonen for disse fagene i hele grunnopplæringen og i lærerutdanning. En nylig gjennomført kartlegging av fagtilbudet i de nye grunnskolelærerutdanningene (Glu) viser at omfanget på gjennomførte kurs i estetiske fag for skoleåret 2010/2011 er svært begrenset, både i Glu 1-7 og 5-10. Mange av lærerutdanningsinstitusjonene tilbyr ikke estetiske fag i det hele tatt dette studieåret, og fagene skyves lengre ut i det flerårige studieløpet - fortrinnsvis til det siste året - og vil da være avhengig både av høgskolenes økonomi og at et tilstrekkelig antall studenter velger fagene. Den lave søkningen til disse fagene er også bekymringsfull. På konferansen som følgegruppera for grunnskolelærerutdanningene arrangerte sist tirsdag sa ministeren uttrykkelig at disse fagene er viktige i skolen. Studentrepresentanten i panelet hevdet at søkningen til estetiske

---

¹ Espeland, Allern, Carlsen og Kalsnes (2010): *Praktiske og estetiske fag og lærerutdanning*. HSH- rapport 2011/1.

SAMARBEIDSFORUM FOR ESTETISKE FAG

KUNST I SKOLEN, KUNST OG DESIGN I SKOLEN OG
MUSIKK I SKOLEN

fager lav fordi fagene ikke har status og fordi alle politiske signaler formidler at det er andre fag som er viktige og sentrale. Dette kan ungdomstrinnsmeldinga gjøre noe med ved å vektlegge estetiske fag og vise tydelig vilje til å høyne statusen for disse fagene.

De fire praktisk- estetiske fagene er de best likte skolefagene, ifølge Elevundersøkelsen 2007. Når disse fagene har et relativt høyt timetall i grunnskolen, skyldes dette kroppsøvingfaget. SEF ønsker å styrke musikk og kunst og håndverk på ungdomstrinnet. ***Musikk er grunnskolens nest minste fag, med kun 1 time i uka på ungdomstrinnet.*** Timetallet står ikke i forhold til det utøvende og skapende musikkfaget som læreplanen legger opp til, og som elevene ønsker seg. Elevene vil jo gjerne spille og utøve musikk, men hvordan skal man kunne klare det på så liten timeressurs? Man rekker jo ikke både å rigge instrumenter og utstyr, veilede og sette i gang musikalsk aktivitet, og å gi alle elevene tilbakemeldinger og vurdering for videre utvikling og læring på denne korte tida. Når vi i tillegg vet at de aller fleste ungdommer er veldig musikkinteresserte, og bruker mye fritid på musikk, bør skolen ta ansvar for en grunnleggende og allmenn opplæring i tråd med læreplanens forutsetninger. ***Vi vil foreslå at musikkfaget utvides til to timer pr. uke, og at lærerkompetansen i faget må sikres.***

Da Kunnskapsløftet ble implementert, ble timer i Kunst og håndverk flyttet fra ungdomstrinnet til barnetrinnet. Dette representerte en svekkelse av faget fordi det er mindre lærerkompetanse på barnetrinnet enn på ungdomstrinnet. Elevundersøkelsen fra 2007 viser at Kunst og håndverk er det faget som skårer best mht. elevenes tilfredshet med arbeidsmåter i fagene. Mer enn 80 % av elevene er godt eller svært godt fornøyd med måten det jobbes på i Kunst og håndverk, og det er naturlig å knytte disse funnene til varierte arbeidsmåter i faget, og til fagets utøvende, skapende og praktiske karakter. ***Vårt forslag er å tilbakeføre timene i Kunst og håndverk fra barnetrinnet til ungdomstrinnet.***

Kompetanseforskriften – forslag til forsøksordning for estetiske fag

Det er innenfor de praktisk- estetiske fagene at lærerkompetansen er lavest i grunnskolen. Denne situasjonen gir særlig grunn til bekymring når målet er et mer praktisk og relevant ungdomstrinn (Statistisk Sentralbyrå / Lagerstrøm (2007): Kompetanse i grunnskolen, Hovedresultater 2005/2006):

- Over 50 % av lærerne som underviser i Musikk og Kunst og håndverk på 1.- 4. trinn har ingen utdanning i disse fagene
- 35 % av musikk lærerne på 5.- 7. trinn og 28 % på ungdomstrinnet hadde ingen musikkutdanning
- 43 % av kunst og håndverk- lærerne på 5.- 7. trinn, og 30 % på ungdomstrinnet hadde ingen utdanning i kunst og håndverk

Jeg har i regi av SEF foreslått en forsøksordning i den kommende kompetanseforskriften som innebærer at det stilles kompetansekrav for de estetiske fagene tilsvarende:

- minimum 30 relevante studiepoeng for å undervise i Musikk og Kunst og håndverk på barnetrinnet

SAMARBEIDSFORUM FOR ESTETISKE FAG

KUNST I SKOLEN, KUNST OG DESIGN I SKOLEN OG
MUSIKK I SKOLEN

- minimum 60 relevante studiepoeng for å undervise i Musikk og Kunst og håndverk på ungdomstrinnet

Forslaget må ses i forhold til Kulturskoleløftet og et utvidet samarbeid mellom grunnskolen, SFO og kulturskolen. Hovedhensikten med forslaget er å skape incentiver for opprettelse av kombinerte stillinger i kommunene innenfor de estetiske fagene som både undervises i grunnskolen og kulturskolen, og på den måten bedre lærerkompetansen i fagene.

I alle norske kommuner finnes det i dag faglærere i estetiske fag i tilknytning til kulturskole og andre fritidsarenaer for barn og ungdom. Denne kompetansen brukes ofte eksklusivt på et mindre antall barn i ulike fritidsaktiviteter og kan, gjennom opprettelse av ulike former for kombinerte stillinger - i grunnskole, kulturskole og SFO - bidra til at flere grunnskoler får dekket sitt behov for lærerkompetanse. Samtidig kan en løse problemene mange av disse lærerne har med flere små deltidsstillinger. Vi vil ta til orde for at et mer helhetlig blikk på norske kommuners kompetansesituasjon i estetiske fag også gjør det praktisk mulig å stille de foreslåtte kravene til lærerkompetanse i estetiske fag. Et viktig argument for å stille disse kompetansekravene til lærere som skal undervise i de estetiske fagene, er fagenes utøvende, praktiske og ferdighetsmessige karakter. Det er vanskelig å se for seg gode musikkklærere i ungdomsskolen som ikke kan spille et instrument eller behersker enkle former for komponering, eller kunst- og håndverklærere som ikke kan tegne, sy eller bruke en høvel. De ferdighetene som beskrives i estetiske fag er ferdigheter som må utvikles over tid. Og, siden de aller fleste grunnskolelærerstudenter ikke har hatt disse fagene i videregående skole, starter de lærerutdanning med særlig lav studiekompetanse i disse fagene. Dette må det også kompenseres for i kompetanseforskriften. Denne situasjonen – sammen med satsingen på kulturskoleløftet - gjør det mulig å ”særbehandle” estetisk fag – på linje med matte, norsk/samisk og engelsk - i kompetanseforskriften. Vi mener at et slikt grep vil styrke ungdomstrinnet og sende signaler om at alle fag er viktige i norsk skole.

Vårt forslag er at en forsøksordning med kompetansekrav for undervisning i estetiske fag innføres som et tiltak i forbindelse med Kulturskoleløftet og et utvidet samarbeid mellom grunnskolen og kulturskolen. Tiltaket bidrar til å sikre lærerkompetanse på tvers av skoleslagene, gjennom etablering av kombinerte stillinger.

Hilsen Signe Kalsnes
Styreleder i SEF